

NASILENIE ZARAŻY RZĘSISTKOWEJ U BUHAJÓW
W WOJEWÓDZTWACH POŁUDNIOWYCH
ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM WOJ. KATOWICKIEGO

WŁADYSŁAW BIELAŃSKI, JADWIGA STEFFEN, JERZY SZAFLARSKI

Wojewódzki Zakład Higieny Weterynaryjnej Katowice
Kierownik: doc. dr J. Szaflarski

oraz

Katedra Zoohigieny WSR Kraków
Kierownik: prof. dr W. Bielański

Akcję badania w kierunku zarazy rzesistkowej w województwach południowych Polski na większą skalę rozpoczęto w roku 1954 i kontynuowano ją w latach 1955 i 1956.

Główną uwagę zwrócono na buhaje, gdyż jak wiadomo zakażony buhaj bez leczenia praktycznie nie pozbywa się rzesistka przez całe życie i jest łatwiej uchwytym ogniwem przenoszenia zarazy.

W prowadzonych badaniach w terenie pobierano wypłuczyny z napletka buhajów, które przesyłano do Wojewódzkich Zakładów Higieny Weterynaryjnej, celem dokonania posiewów. Wypłuczyny posiewano na pożywkę namnażającą według Schneider'a i po pięciu dniach hodowli w cieplarni odczytywano wyniki.

Pobieranie popłuczyn początkowo przeprowadzali sami autorzy, a następnie w miarę rozszerzania akcji, terenowi lekarze weterynarii lub specjalnie doszkoleni technicy.

Akcją badania w kierunku rzesistka w latach 1954 i 1955 objęto 1.251 buhajów w trzech województwach: rzeszowskim, krakowskim i katowickim.

W województwie rzeszowskim, w którym badanie było raczej fragmentaryczne, zbadano tylko 44 buhajów w 8 powiatach i stwierdzono rzesistka u 14 sztuk, co stanowi 31,8%.

W województwie krakowskim zbadano 208 buhajów w 14 powiatach i otrzymano 38 wyników dodatnich, co stanowi 13,4%.

W województwie katowickim badania przeprowadzone dały najpełniejszy obraz rozmieszczenia rzesistka, gdyż w latach 1954 i 1955 w 7 powiatach zbadano 999 sztuk. Rzesistka wyhodowano ze 128 wypłuczyn, co stanowi 12,8%.

W całości w trzech wymienionych województwach w latach 1954 i 1955 przebadano 1.251 buhajów i ze 180 wypłuczyn wyhodowano rzesistka, co stanowi 14,3% badanych buhajów.

Akcję zwalczania rzesistka w województwie katowickim kontynuowano dalej w roku 1956 i zbadano w 7 powiatach tego województwa 662 buhajów, wśród których stwierdzono 85 sztuk zakażonych rzesistkiem (12,8%).

WYNIKI BADANIA BUHAJÓW W KIERUNKU ZAKAŻENIA RZĘSISTKIEM W WOJ. KATOWICKIM

Powiat	1954						1955						1956						Łącznie w okresie 3 lat				
	PGR		Chłopskie		PGR		Chłopskie		PGR		Chłopskie		PGR		Chłopskie		PGR			Chłopskie		Razem	
	bada- nych	% zakaż.	bada- nych	% zakaż.	bada- nych	% zakaż.	bada- nych	% zakaż.	bada- nych	% zakaż.	bada- nych	% zakaż.	bada- nych	% zakaż.	bada- nych	% zakaż.	bada- nych	% zakaż.		bada- nych	% zakaż.	bada- nych	% zakaż.
Bielsko	33	12,1	54	12,9	19	15,7	—	—	3	33,3	183	9,8	55	14,5	237	10,9	292	11,6					
Cieszyn	49	14,3	37	5,4	47	—	43	11,6	35	2,9	19	53,1	131	6,1	99	17,1	230	10,8					
Gliwice	46	21,7	—	—	5	40,0	21	23,8	12	41,6	—	—	63	26,9	21	23,8	84	26,4					
Lubliniec	31	22,5	16	18,7	7	42,8	16	12,5	40	10,7	10	40,0	78	21,8	42	21,4	120	21,6					
Pszczyna	8	75,0	101	10,0	41	2,4	299	10,4	17	5,8	238	7,1	66	12,1	638	9,1	704	9,3					
Rybnik	21	9,5	—	—	3	33,3	59	8,4	2	—	99	20,2	26	11,5	158	15,8	194	14,4					
Tarn. Góry	25	32,0	1	—	17	17,6	—	—	4	25,0	—	—	46	26,1	1	—	47	27,6					
Ogółem	213	20,6	209	11,0	139	9,3	438	10,9	113	14,2	549	12,5	465	15,7	1196	11,7	1661	12,8					

Omawiając wyniki województwa katowickiego najszerszej objętej akcją zwalczania zarazy rzesistkowej otrzymaliśmy następujące dane statystyczne (patrz tablica). Ogółem w ciągu trzech lat 1954, 1955 i 1956 zbadano 1,661 buhajów, wśród których u 213 sztuk stwierdzono zarazę rzesistkową, co stanowi 12,8%. Procent zakażonych buhajów w badanych powiatach województwa katowickiego był różny i wynosił w bielskim — 11,6%, cieszyńskim 10,8%, gliwickim 26,4%, lublinieckim 21,6%, pszczyńskim 9,3% rybnickim, 14,4% a w tarnogórskim 27,6%. Nasilenie zakażenia rzesistkiem u buhajów wł. PGR było większe niż u buhajów chłopskich, gdyż na 465 buhajów PGR-owskich wykazano rzesistka u 73 sztuk, co stanowi 15,7%, zaś wśród 1.196 buhajów chłopskich było tylko 140 zakażonych, co stanowi 11,7%.

Z powiatów województwa katowickiego w latach 1954—1956 najdokładniej był opracowany w kierunku stwierdzenia zarazy rzesistkowej powiat pszczyński. Akcją objęte były wszystkie gromady powiatu. Buhaje były badane tylko jeden raz.

Analizując wyniki badań z powiatu pszczyńskiego: w roku 1954 zbadano 109 buhajów i rzesistka stwierdzono u 9,9% sztuk badanych, w roku 1955 przebadano 340 buhajów we wszystkich gromadach powiatu i otrzymano 10,5% wyników dodatnich a w roku 1956 akcją badania objęto 255 buhajów i wykryto 6,8% sztuk zakażonych. Ogółem za okres trzech lat zbadano 704 buhajów, u których rzesistka stwierdzono w 9,3%. Większy procent zakażeń był u buhajów w gospodarstwach PGR (12,1%) niż u chłopskich (9,1%).

W powiecie pszczyńskim buhaje, u których stwierdzono zarazę rzesistkową były poddawane ubojowi. Likwidacja buhajów zarażonych w latach 1954 i 1955 oraz leczenie krów chorych odbiło się na ilości buhajów, u których stwierdzono zakażenie rzesistkiem w roku 1956 (1954 — 10,3% na 6,8% w roku 1956).

Mapka rozmieszczenia rzesistka w powiecie pszczyńskim wygląda alarmująco, gdyż prawie w każdej gromadzie tego po-

wiatu mamy ognisko zarazy. Wprawdzie wybijanie buhajów zarażonych obniżyło nieco ilość ognisk, to jednak o likwidacji choroby tylko na tej drodze nie może być mowy wobec stałego nosicielstwa rżęsistka pod postacią krów zakażonych.

W zrozumieniu słuszności zapoczątkowanej akcji oraz celem zinwentaryzowania zarazy rżęsistkowej u buhajów wojewódzkie władze weterynaryjne postanowiły w roku 1957 przebadać wszystkie buhaje we wszystkich powiatach województwa katowickiego.

Wnioski

1. W roku 1954, 1955, 1956 objęte badaniem w kierunku zarazy rżęsistkowej 1.913 buhajów w województwach: rzeszowskim (44), krakowskim (208), i katowickim (1.661). Procent buhajów, u których wykazano obecność rżęsistka w wypłuczynach na pożywcę namnażającej według Schneider'a wahał się od 10 do 30% (Rzeszów — 31,8%, Kraków — 13,4%, Katowice — 12,8%).

2. Próby likwidacji zarazy rżęsistkowej oparte na wybijaniu buhajów zarażonych, nawet z równoczesnym leczeniem krów chorych, bez wprowadzenia inseminacji nie dawały zadowalających wyników.

3. Ustalenie właściwego % zakażenia buhajów zarazą rżęsistkową będzie możliwe dopiero po przebadaniu wszystkich buhajów w poszczególnych powiatach i województwach. Ze względu na duże straty gospodarcze wywołane zarazą rżęsistkową badania buhajów powinny być ujęte rygorami administracyjnymi.

Streszczenie

W roku 1954, 1955, 1956 objęto badaniem w kierunku zarazy rżęsistkowej 1.913 buhajów w województwach: rzeszowskim (44), krakowskim (208) i katowickim (1.661). Procent buhajów, u których wykazano obecność rżęsistka w wypłuczynach na pożywcę namnażającej według Schneider'a wahał się od 10 do 30% (Rzeszów — 31,8%, Kraków 13,4%, Katowice — 12,8%).

Ustalenie właściwego % zakażenia buhajów zarazą rżęsistkową będzie możliwe dopiero po przebadaniu wszystkich buhajów w poszczególnych powiatach i województwach. Ze względu na duże straty gospodarcze wywołane zarazą rżęsistkową badania buhajów powinny być ujęte rygorami administracyjnymi.

THE INTENSITY OF TRICHOMONAS FOETUS IN BULLS FROM SOUTHERN REGIONS OF POLAND WITH SPECIAL ATTENTION OF KATOWICE VOIVODSHIP

Summary

A total of 1913 bulls were taken for examination on trichomoniasis in 1954, 1955 and 1956 in the following Voivodships: Rzeszów (44), Cracow (208), and Katowice (1664). The percentage of bulls which showed the presence of Trichomonas in rinsings on a Schneider medium ranged from 10 to 30% (Rzeszów 31.8%, Cracow 13.4%, Katowice 12.8%).

Determining the actual percentage of bulls infected with trichomoniasis will be possible only after examining all of the bulls in each of the counties and voivodships. In view of the high economic losses incurred as a result of trichomoniasis, examination of bulls, should be enforced by means of administrative measures.